Osmanlı Devleti'nde Yenileşme Hareketleri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- XVI. yüzyılda çok güçlü olan Osmanlı Devleti, XVIII. yüzyıldan itibaren Avrupa'nın bilimsel, askerî ve teknolojik gelişmelerinin gerisinde kaldığını fark etti ve askerî, idari, sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda yenilikler yaptı.
- **Lale Devri (1718-1730):** Pasarofça Antlaşması ile başlayıp Patrona Halil İsyanı ile sona erdi. III. Ahmed ve sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa döneminde imar faaliyetleri arttı; **İbrahim Müteferrika** ilk Türk matbaasını açtı (1727); Yirmisekiz Mehmed Çelebi elçi olarak Fransa'ya gönderildi; **Tulumbacı Ocağı** (ilk itfaiye) kuruldu; çiçek aşısı yaygınlaştı.
- **III. Selim (Nizam-ı Cedid):** Avrupa usulünde eğitilen Nizam-ı Cedid ordusu kuruldu; Mühendishane-i Berrî-i Hümâyun açıldı; masraflar için İrad-ı Cedid Hazinesi oluşturuldu; kumaş ve kâğıt fabrikaları kuruldu; Londra, Paris, Berlin ve Viyana'da **daimî elçilikler** açıldı.
- **II. Mahmud:** 1826'da Yeniçeri Ocağı kaldırıldı (**Vaka-i Hayriye**), yerine Asakir-i Mansure-i Muhammediye kuruldu; Divan yerine nazırlıklar (bakanlıklar) oluşturuldu; ilk nüfus sayımı yapıldı, posta teşkilatı kuruldu; ilk resmî gazete **Takvim-i Vekayi** (1831) çıkarıldı; Mekteb-i Tıbbiye ve Mekteb-i Harbiye açıldı.
- **Tanzimat Fermanı (3 Kasım 1839):** Abdülmecid Dönemi'nde Mustafa Reşid Paşa'nın hazırladığı fermanla padişah yetkilerini ilk kez kendi eliyle sınırladı; can ve mal güvenliği, eşitlik gibi haklar tanındı. Sanayileşme için fabrikalar ve sanayi mektepleri açıldı; ancak sermaye, teknoloji, nitelikli iş gücü ve ulaşım eksikliği başarıyı sınırladı.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. Aşağıdaki yenilikleri dönemleriyle eşleştiriniz.
1) İlk Türk matbaasının kurulması 2) Nizam-ı Cedid ordusunun kurulması 3) Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması
a) III. Selim Dönemi b) Lale Devri c) II. Mahmud Dönemi

2. Boşlukları doldurunuz.
a) İlk Türk matbaasını 1727'de ..... kurmuştur.
b) III. Selim'in yaptığı yeniliklerin genel adı ..... (Yeni Düzen)'dir.
c) Osmanlı'nın ilk resmî gazetesi ..... 'dir.

3 Doğru (D) ya da yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.

(…) Lale Devri adını o dönemde İstanbul'da çok sevilen lale çiçeğinden almıştır.
(…) Tulumbacı Ocağı, Osmanlı Devleti'nin ilk itfaiye teşkilatıdır.
(…) Tanzimat Fermanı ile padişahın yetkileri genişletilmiştir.
(…) II. Mahmud Dönemi'nde ilk nüfus sayımı yapılmıştır.

4 Aşağıdakilerden hangisi Lale Devri'nde yapılan yeniliklerden biri **değildir**?

A) Tulumbacı Ocağı'nın kurulması
B) İlk Türk matbaasının açılması
C) Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması
D) Fransa'ya elçi gönderilmesi

5 Lale Devri hangi olayla başlamış, hangi olayla sona ermiştir? Dönem kaç yıl sürmüştür?

6 Aşağıdaki zaman şeridinde soru işaretiyle gösterilen olayı yazınız.

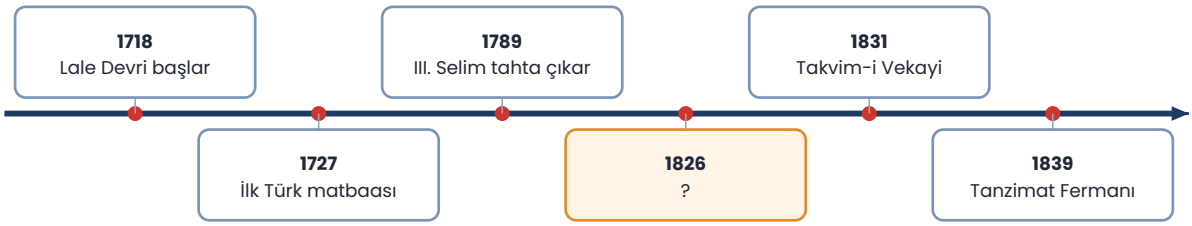

7 III. Selim'in Avrupa başkentlerinde **daimî elçilikler** açtırmasının amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Avrupa'daki siyasi, askerî ve bilimsel gelişmeleri yakından izlemek
B) Avrupa'ya asker göndermek
C) Avrupa'dan toprak satın almak
D) Osmanlı'da matbaayı yasaklamak

8 Osmanlı Devleti'nin XVIII. yüzyıldan itibaren yenilik yapma ihtiyacı duymasının **iki** nedenini yazınız.

9 II. Mahmud Dönemi'nde Divan teşkilatının yerine kurulan kurumlar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Vakıflar B) Medreseler C) Loncalar D) Nazırlıklar (bakanlıklar)

10 İbrahim Müteferrika'nın matbaayı kurmasının bilgiye erişime **iki** katkısını yazınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Lale Devri ile III. Selim Dönemi'nde yapılan yenilikleri karşılaştırınız. Aşağıdaki tabloyu birer örnekle doldurunuz.

Yalnızca Lale Devri	Ortak özellik	Yalnızca III. Selim Dönemi
.....	.....	.....

12 Zaman şeridine göre aşağıdakilerden hangisi **doğrudur**?

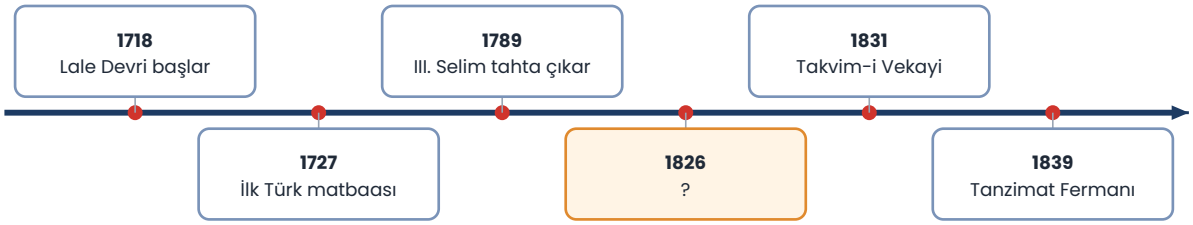

A) İlk Türk matbaası III. Selim Dönemi'nde kurulmuştur.
B) Takvim-i Vekayi, Tanzimat Fermanı'ndan önce çıkarılmıştır.
C) Yeniçeri Ocağı Lale Devri'nde kaldırılmıştır.
D) Tanzimat Fermanı XVIII. yüzyılda ilan edilmiştir.

13 III. Selim'in kurduğu **İrad-ı Cedid Hazinesi**'nin amacı neydi?

A) Yeniçerilere ek maaş vermek
B) Sanat eserlerini korumak
C) Medreseleri kapatmak
D) Islahatların ve yeni ordunun masraflarını karşılamak

14 Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasının neden **"Vaka-i Hayriye" (Hayırlı Olay)** olarak adlandırıldığını açıklayınız.

15 II. Mahmud Dönemi'nde yapılan yenilikleri alanlarına göre eşleştiriniz.
1) Mekteb-i Tıbbiye'nin açılması 2) Posta teşkilatının kurulması 3) Asakir-i Mansure-i Muhammediye'nin kurulması 4) Devlet görevlileri için fes, ceket ve pantolonun zorunlu olması
a) Askerî b) Günlük yaşam/sosyal c) Eğitim ç) İdari/iletişim

16 Tanzimat Fermanı'nın Osmanlı yönetim anlayışında getirdiği **en önemli** değişiklik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Padişahın yetkilerini ilk kez kendi eliyle sınırlaması
B) Başkentin değiştirilmesi
C) Yeniçeri Ocağı'nın yeniden kurulması
D) Matbaanın yasaklanması

17 Osmanlı Devleti'nin sanayileşme çabalarının tam başarıya ulaşamamasının nedenlerini gösteren şemayı tamamlayınız.

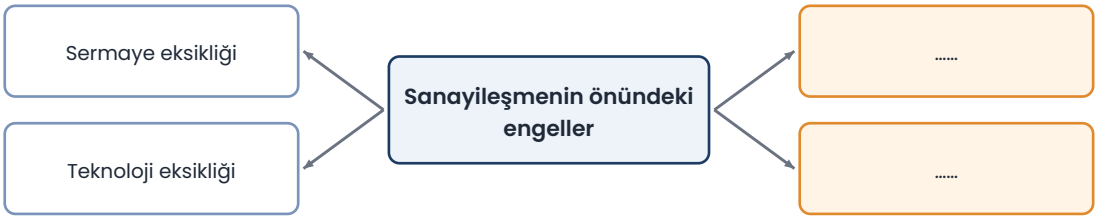

18 Lale Devri'nde Tulumbacı Ocağı'nın kurulmasına hangi sorun yol açmıştır? Bu yeniliğin günümüzdeki karşılığı nedir?

19 Aşağıdakilerden hangisi III. Selim Dönemi'nde **eğitim** alanında yapılan bir yeniliktir?

A) Takvim-i Vekayi'nin çıkarılması
B) Tulumbacı Ocağı'nın kurulması
C) Mühendishane-i Berrî-i Hümâyun'un açılması
D) Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması

20 Tanzimat Dönemi'nde özel gazetelerin (ör. Tercüman-ı Ahval, Tasvir-i Efkâr) yayımlanmaya başlamasının toplum hayatına **bir** etkisini yazınız.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Temsilî bir anlatım: "Anadolu'nun iç kesimindeki bir kasabada açılan fabrika, ürettiği malları limana at arabalarıyla ancak haftalar içinde ulaştırabiliyordu. Bir makine bozulduğunda onu onaracak usta bulunamıyor, yurt dışından usta gelmesi aylarca bekleniyordu."
Bu anlatım Osmanlı sanayileşmesinin önündeki hangi **iki** engeli göstermektedir? Açıklayınız.

22 Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesinde Osmanlı Devleti'nin **bir iç** ve **bir dış** amacını yazınız.

23 Aşağıdaki akışı inceleyerek boş kutuyu doldurunuz.

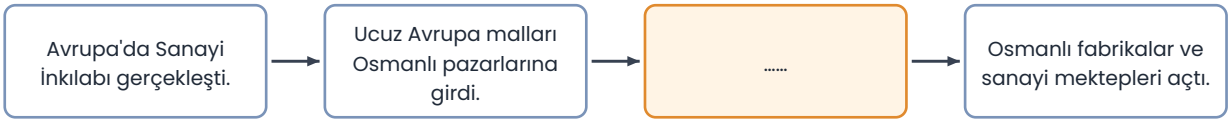

24 "III. Selim yeniliklerde başarılı olamamış, ancak II. Mahmud onun başlattığı yenilikleri daha kalıcı hâle getirmiştir."
Bu yargıyı destekleyen bir kanıt aşağıdakilerden hangisidir?

A) III. Selim'in matbaayı kurması
B) II. Mahmud'un yenilikleri engelleyen Yeniçeri Ocağı'nı kaldırarak yeni ordu kurması
C) Lale Devri'nin Patrona Halil İsyanı ile sona ermesi
D) Tanzimat Fermanı'nın III. Selim tarafından ilan edilmesi

25 Osmanlı Devleti'nde yapılan yenilikleri **askerî, sosyal, kültürel ve ekonomik** alanlara göre birer örnekle sınıflandırınız.

26 Osmanlı Devleti'nde yapılan yeniliklerden hangilerinin günümüz Türkiye'sinde **devam eden kurumlara** temel oluşturduğunu **iki** örnekle açıklayınız.

27 "XVIII. yüzyılda Avrupa'da Osmanlı kültürüne büyük ilgi duyulmuş; kahvehaneler açılmış, Türk kıyafetleri moda olmuş, saraylar Osmanlı çinileri ve desenleriyle süslenmiştir."
Bu bilgi aşağıdakilerden hangisini gösterir?

A) Osmanlı'nın yalnızca Avrupa'dan etkilendiğini
B) Etkileşimin karşılıklı olduğunu; Osmanlı kültürünün de Avrupa'yı etkilediğini
C) Avrupa'da hiç yenilik yapılmadığını
D) Osmanlı'nın Avrupa ile ilişkisini kestiğini

28 Yirmisekiz Mehmed Çelebi'nin Fransa'ya elçi olarak gönderilmesi ile III. Selim'in daimî elçilikler açması arasındaki **fark** nedir? Bu değişim Osmanlı'nın dış politikası hakkında ne gösterir?

29 Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı yenileşme hareketleri ile ilgili bir **yorumdur**?

A) Tanzimat Fermanı 1839'da ilan edilmiştir.
B) İlk Türk matbaası 1727'de kurulmuştur.
C) Osmanlı'nın en önemli yeniliği matbaanın kurulmasıdır.
D) Yeniçeri Ocağı 1826'da kaldırılmıştır.

30 Bir öğrenci "Osmanlı Devleti'nde yenilikler yalnızca orduda yapılmıştır." demiştir. Bu görüşün yanlış olduğunu gösteren **üç** farklı alandan örnek veriniz.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**